

Het 4^e SEOB-bulletin gaat in op de voortgang van het IMF-programma en de voornaamste ontwikkelingen die betrekking hebben op dit programma. De SEOB is een onafhankelijke instantie en heeft als hoofddoel het monitoren en adviseren van de regering over het implementeren van het IMF-programma en het economisch herstelplan. Dit wordt gedaan door te kijken naar duidelijke prestatie-indicatoren. Op onze website – www.seob.sr – worden er regelmatig statistieken en maatregelen, die betrekking hebben op het IMF-programma, overzichtelijk gepresenteerd.

Belangrijkste ontwikkelingen

- Suriname werd positief beoordeeld door het IMF bij de derde beoordeling binnen het driejarig hervormingsprogramma. Als resultaat van deze derde beoordeling stelt het IMF USD 52 miljoen ter beschikking. Dit bedrag is ter versterking van de internationale reserves doch zal twee-derde deel van de derde tranche voor de overheidsbegroting aangewend worden.
- Belangrijke mijlpalen voor de vierde tranche zullen zijn onder andere de registratie en de publicatie van het vermogen van hooggeplaatste publieke functionarissen. Dit is een voortvloeisel uit de Anti-corruptie wet. Deze maatregel is noodzakelijk om corruptie van publieke functionarissen te voorkomen en tegen te gaan. Ook zal de schuldenherschikking volledig afgerond dienen te zijn.
- De jaar-op-jaar inflatie (hierna: inflatie) blijft hoog. In augustus stond deze op 53,5%. De SEOB verwacht dat de inflatie zal afnemen, maar hoog zal blijven in de komende maanden. Dit vooral als gevolg van verhogingen in nutstarieven, alsook internationale prijsstijgingen van olie en rijst. Het IMF heeft de inflatieschatting opwaarts bijgesteld van 36,4% naar 40% voor 2023. SEOB verwacht dat de jaarinflatie rond de 46% zal uitkomen.
- De wisselkoers bleef stabiel in de afgelopen maanden.
- De internationale reserves daalden in augustus licht naar USD 1,06 miljard. De importdekking komt neer op iets meer dan 6 maanden. De bruto internationale reserves zaten onder de gestelde target van USD 1,156 miljard per augustus 2023. De target voor december 2023 is USD 1,361 miljard.
- De staatsschuld in procenten van het BBP, ofwel schuldquote, kwam neer op 138% in juli 2023. De neerwaartse bijstelling is het gevolg van nieuwe bbp-schattingen voor 2022 en niet als gevolg van de absolute schuld reductie.

Van de IMF-maatregelen binnen het programma is ongeveer 58% afgerond per september 2023. De meeste maatregelen waarvan de status "overig" is, vallen onder deelgebied van het IMF-programma "Fiscaal beleid" en "Bestuur".

Tabel 1. Status IMF-maatregelen

Beleidsgebied	Afgerond	In uitvoering	Overig
Vereist onmiddellijke aandacht	0,0%	100,0%	0,0%
A: Monetair en wisselkoersbeleid	61,9%	33,3%	4,8%
B: Fiscaal beleid	63,3%	8,3%	28,3%
C: Schuld	57,1%	28,6%	14,3%
D: Financiële sector	65,2%	26,1%	8,7%
E: Bestuur	58,6%	24,1%	17,2%
F: Overig	75,0%	25,0%	0,0%
Totaal	58,2%	26,6%	15,2%

Opmerking: "Overig" houdt in dat de status van de maatregelen onbekend is of dat de maatregelen uitgesteld of nog niet zijn aangevangen. Bron: Calculaties SEOB met data IMF-monitoringsmatrix.

Bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering

Het is een internationale trend dat de voorkoming en bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering (AML/CFT) steeds meer aandacht vereist van beleidsmarkers in het publieke en private domein. AML/CFT acties zijn nodig om de veiligheid van het financiële systeem en de economie te waarborgen. Indien een land een hoge mate van naleving heeft met de AML/CFT regelgeving, groeit het vertrouwen van internationale investeerders en zakenpartners. Het land en het bedrijfsleven zijn beter in staat integere investeerders aan te trekken, de kapitaalkosten voor het land te reduceren en het financiële systeem te versterken. Het is noodzakelijk dat zowel de overheid als de private sector bewust zijn van internationale AML/CFT richtlijnen en beiden spelen een belangrijke rol in het indammen van ML/FT risico's. In Suriname is de AML project-implementation unit (AML-PIU) belast met het uitrollen van besluiten van de AML Steering Council (ASC) in het kader van het versterken van het AML/CFT beleid.

Volgens de AML-PIU heeft Suriname in de afgelopen periode voortgang geboekt op het gebied van AML/CFT alhoewel vanuit de optiek van SEOB niet genoegzaam is en moeizaam verloopt. Suriname rondde de eerste nationale risicoanalyse (NRA) af in Q1 van 2021. Vervolgens werd het nationaal AML strategisch plan in december 2021 goedgekeurd door de regering met een update in november 2022. Dit plan richt zich op de geconstateerde tekortkomingen in de eerste NRA alsook de aanbevelingen van de Mutual Evaluation van de Caribbean Financial Action Task Force (CFATF). Daarnaast worden acties geprioriteerd die bijdragen aan een robuuste AML/CFT wet- en regelgeving. In een high-level actieplan belicht de AML-PIU hoe belangrijkste prioriteiten zullen worden aangepakt tussen 2022 en het 2^e kwartaal van 2024.

Figuur 1. AML/CFT evaluatie Suriname

Suriname heeft zich gecommitteerd om de tekortkoming van de eerste NRA weg te werken. De tweede NRA is noodzakelijk omdat er ernstige tekortkomingen binnen de NRA 1 geconstateerd zijn en vanwege het feit dat niet alle sectoren die cruciaal zijn voor de economie in NRA 1 opgenomen zijn.

Een belangrijk meetmoment voor Suriname is november 2023 waarbij de CFATF-beoordeling plaatsvindt van de eerste vervolgrapportage (Follow Up Report/FUR) omtrent de maatregelen die zijn genomen na het assessment (Mutual Evaluation/MEVAL) van maart 2022. Het FUR-rapport van Suriname wordt dan behandeld. Het land geeft aan welke vorderingen er geboekt zijn tussen de eerste NRA en de MEVAL en heden. Vanwege de beperkte en moeizame aanpak van de actions voortvloeiende uit de aanbevelingen kan de komende beoordeling uitdagend zijn voor Suriname. Er is eerder dit jaar een herbeoordeling aangevraagd voor de volgende aanbevelingen waaraan Suriname onvoldoende aan kon voldoen gedurende de eerste MER:

- Klantenonderzoek (Customer Due Diligence, aanbeveling 10)
- Politiek prominente personen (aanbeveling 12)
- Correspondentbankieren (aanbeveling 13)
- Verwittigen en confidentialiteit (aanbeveling 21)
- Aangewezen niet-financiële bedrijven en beroepen: Klantenonderzoek (aanbeveling 22)

De CFATF heeft na de herbeoordeling besloten de rating voor het land positief aan te passen. In november zal er dus wederom worden geëvalueerd waarna in februari 2024 Suriname wordt beoordeeld door de FATF.

Hoewel er kan worden aangetoond dat Suriname op de goede weg is voor de tweede NRA dient er nog voortgang geboekt te worden op het gebied van het bredere bewustzijn. Er is meer wetgeving nodig op het gebied van AML/CFT. Prioriteren van de versterking van AML/CFT toezicht en handhaving is noodzakelijk.

Het sociaal programma

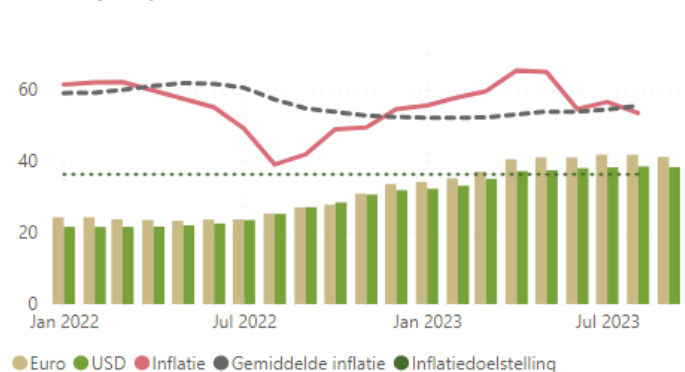
Het sociaal programma zoals opgenomen in het IMF-programma zou erin moeten voorzien dat de IMF-maatregelen die genomen worden om de overheidsfinanciën te verbeteren en tot lastenverzwaring leidt tot compensatie de minder draagkrachtigen met SRD 1.800. Dit was in het programma nauwkeurig uitgerekend. Doordat het programma niet conform planning is uitgevoerd en de inflatie fors hoger uitgevallen is dan geprojecteerd in het programma zijn de uitgangspunten achterhaald. SEOB pleit daarom voor een gedegen hercalculatie van het minimumloon, de armoedegrens en de compensatie van de SRD 1.800. Wij vragen ook aandacht voor het uitkeren van sociale voorzieningen en ondersteuning via het bankwezen en het fiscaal systeem en voor het effectiever en transparanter uitvoeren voor het sociaal programma. Een samenleving waarin eenieder zich de basiszaken kan permitteren is een randvoorwaarde van een gezonde samenleving.

INFLATIE BLIJFT HARDNEKKIG

De inflatie in augustus kwam neer op 53,5%. Ten opzichte van het vorige jaar, werden de prijsstijgingen in augustus veroorzaakt door stijgingen in voedselprijzen, transport en nutstarieven. Wanneer we augustus met juli 2023 vergelijken, zorgden vooral prijsstijgingen in transport voor de maandinflatie. Het verkrappende monetair beleid heeft in de afgelopen maanden rust op de wisselkoersmarkt bewerkstelligd. Dit zorgde ervoor dat het wisselkoerseffect op de inflatie afnam in de afgelopen maanden.

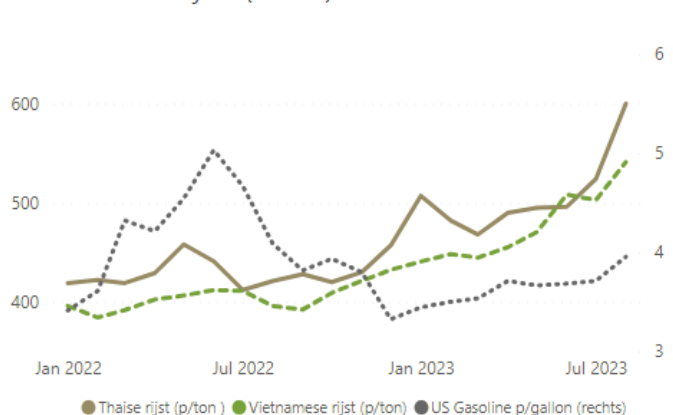
Het IMF heeft haar inflatieschatting voor 2023 opwaarts bijgesteld van 36,4% naar 40%. De SEOB schat de inflatie voor 2023 op circa 46%. Internationale prijsstijgingen van onder andere olie en rijst (zie figuur), de invoering van de nieuwe btw-tarieven, afbouw van subsidie alsook overheidsuitgaven aan onder andere goederen en diensten en het sociaal programma, afhankelijk van hun omvang, kunnen een verdere druk leggen op de lokale inflatie.

Inflatie (in %) en Wisselkoers

Bronnen: ABS, CBvS.

Internationale Prijzen (in USD)

Bron: World Bank.

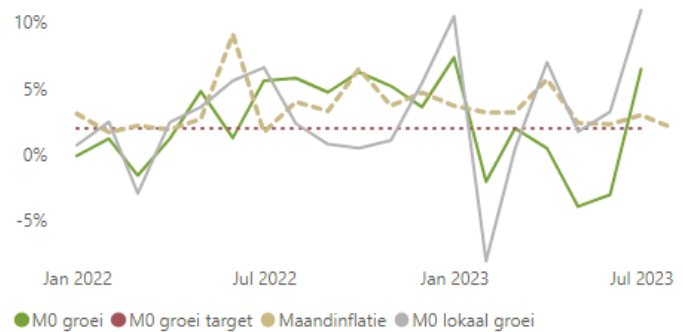
GELDGROEI VERSNELT, RENTES STIJGEN

In tegenstelling tot de voorgaande maanden, groeide de basisgeldhoeveelheid (M0) in de maand juli. Limieten voor kredietgroei, de verhoging van het kasreservepercentage op SRDs in april, alsook de openmarktoperaties zorgden in de afgelopen maanden ervoor dat de geldgroei werd afgeremd. M0 klom in juli met ruim 11%, de grootste sprong voor dit jaar. De CBvS geeft aan dat deze stijging vooral het gevolg is van de afwikkeling van openmarktoperaties. De geldhoeveelheid in ruime zin (M2) steeg idem, als gevolg van een stijging in netto buitenlands actief. De verwachting is dat vanwege nieuwe openmarktoperaties de geldgroei weer zal afnemen in de komende maanden.

De kredietverlening steeg licht in de maand juli. De totale kredietverlening groeide met 1,8% ten opzichte van de vorige maand naar SRD 25,1 miljard. Deze stijging werd gedreven door een toename in de vreemde valuta kredieten uitgedrukt in SRD. Dit is gedeeltelijk het gevolg van een koersstijging van de Euro in de maand juli. Ook was er een lichte stijging in persoonlijke leningen en bedrijfskredieten in SRD. De gemiddelde leenrente steeg verder van 14,1% naar 14,3% in juli 2023. Daarentegen was er haast geen verandering in de spaarrentes.

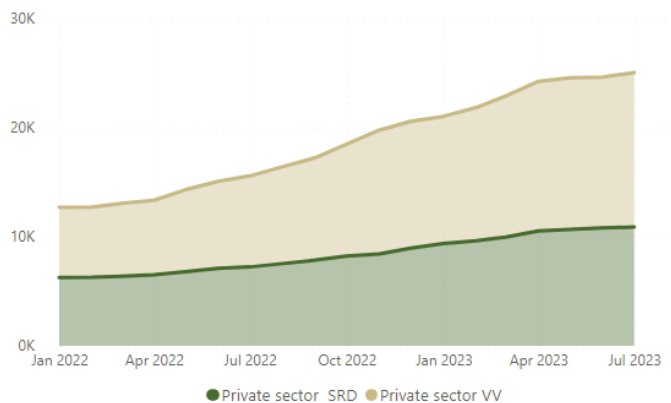
Na een aanhoudende stijging, nam de solvabiliteit van de bankensector af naar 17,7%. Hoewel de niet-presterende leningen ten opzichte van de totale leningen verbeterden van 16,1% naar 14,9% blijven deze zorgelijk. Deze ratio daalde bij grote banken van 19,1 naar 16,9%. De internationale norm bedraagt 5%. In juni steeg de winstgevendheid van de bankensector naar 1,8%.

M0 groei en Maandinflatie (in %)

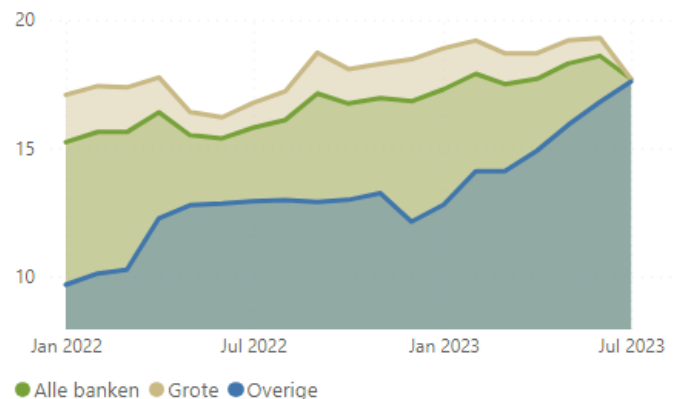
Bronnen: ABS, CBvS.

Kredieten (mln SRD)

Bron: CBvS.

Solvabiliteitsratio (in %)

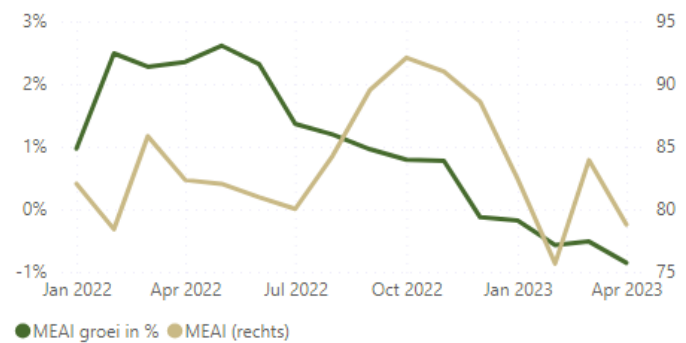

Bron: CBvS.

NEERWAARTSE ECONOMISCHE BEDRIJVIGHEID ZORGELIJK

Economische bedrijvigheid is op een neerwaartse trend vanaf medio 2022. De maandelijkse index van economische activiteit (MEAI) van de CBvS toont aan dat de economie met bijna 1% kromp in april van dit jaar. Er was vooral een afname in bedrijvigheid te merken in de sectoren telecommunicatie, handel, houtproductie en mijnbouw. In de mijnbouwsector was een daling in goudproductie te merken. Deze daling werd ook weerspiegeld in de goudexportcijfers. Ondanks een hogere goudprijs van ruim 3% in het 2^e kwartaal ten opzichte van het 1^e kwartaal van 2023, nam de goudexportwaarde met USD 60 miljoen af.

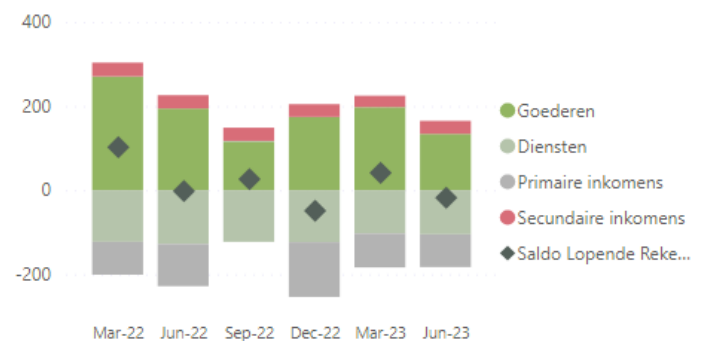
Economische Activiteit

Bron: CBvS.

Internationale handel vertraagde in het 2^e kwartaal als het gevolg van de daling in mijnbouwexporten. Behalve de goudexporten namen ook de olie-exporten af in deze periode. Daarentegen was er een opleving te merken in de export van rijst, vis, garnalen en bacoven. De stijging in de exportwaarde van deze sectoren is gedeeltelijk het gevolg van gunstige wereldmarktprijzen voor agrarische producten in het 2^e kwartaal van 2023. Echter, ten opzichte van juni van het vorige jaar nam de totale exportwaarde van deze sectoren met uitzondering van bacoven af.

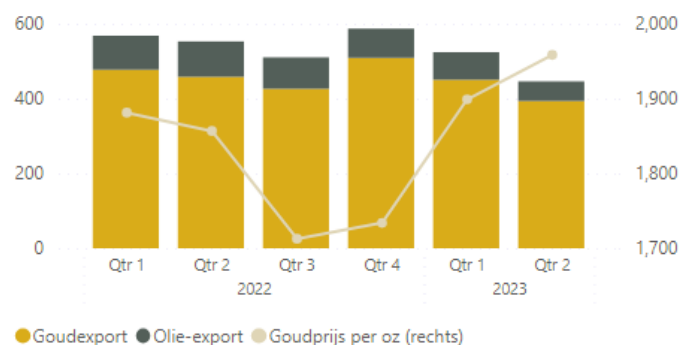
Betalingsbalans (mln USD)

Bron: CBvS.

De SEOB is bezorgd over de ontwikkelingen in economische bedrijvigheid. De afnemende bedrijvigheid heeft niet alleen invloed op het bedrijfsleven, maar ook op de overheid en de arbeidsmarkt. De overheid derft hierdoor inkomsten. Er zijn door minder exporten ook minder vreemde valuta beschikbaar op de markt. De recente ontwikkelingen in de oliesector bieden vooruitzichten. Echter benadrukt de SEOB dat alleen met inclusief beleid de voordelen zichtbaar kunnen worden voor de samenleving.

Mijnbouwexporten (mln USD)

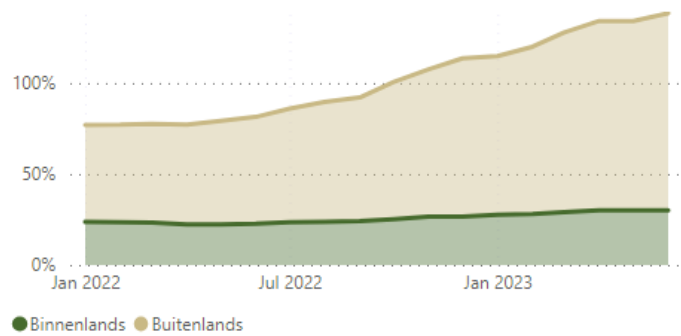

Bron: CBvS.

SCHULDQUOTE VERBETERD

De schuldquote van de overheid, ofwel de staatsschuld in procenten van het BBP, verbeterde in juli vergeleken met eerdere schattingen. De totale schuldquote kwam uit op 138% van het BBP. De reden hiervoor is dat de staatsschuld uitgedrukt wordt in procenten van de nieuwe bbp-schattingen van het Algemeen Bureau voor de Statistiek. Waar voorheen het BBP van SRD 58,8 miljard gebruikt werd, wordt de schuldquote nu bepaald met een BBP van SRD 89,5 miljard. Op basis van het BBP van het IMF van SRD 131,9 miljard komt de schuldquote uit op 93,9%. De staatsschuld neemt in absolute bedragen niet af.

Staatsschuld (in % van BBP)

Bron: SDMO.

De staatsschuld wordt vooral gedreven door de buitenlandse schuld. Het totaal verschuldigde bedrag aan buitenlandse schuldeisers bedroeg SRD 96,8 miljard, terwijl de binnenlandse schuld SRD 27,0 miljard bedroeg in juli 2023. Suriname heeft haar schulden met de grootste schuldeisers, zoals de zogenoemde Oppenheimer groep en India, kunnen herschikken. Dit traject moet echter worden afgerond. Er zijn gesprekken gaande om ook de schuld met China te herschikken.

SEOB benadrukt dat herschikking van de schulden en het beginnen met aflossen noodzakelijk is om de default (SD) rating van Suriname te verbeteren. De meest recente ontwikkelingen in de olie en gasindustrie zullen erin resulteren dat indien er daadwerkelijk een Final Investment Decision door Total Energies wordt genomen voor de exploitatie van de oliebronnen in Suriname, Staatsolie de mogelijkheid heeft om te participeren voor 20%. Indien Suriname een landenrating behoudt van SD zullen de kapitaalkosten voor deze investering voor Staatsolie enorm hoog zijn. De internationale basisrente (SOFR) bedraagt nu 5,3%. Een landenrating van SD zal erin resulteren dat de leenkosten minimaal 10% (SOFR plus risk plus profit) zullen bedragen.

VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN

- SEOB pleit voor een serieuzere aanpak door de overheid en de private sector van de AML/CFT actions voortvloeiende uit de aanbevelingen. SEOB pleit er ook voor functionarissen uit de private en bankensector op te nemen in de Nationale Anti-Money Laundering Commissie en/of de AML-PIU. Dit vanwege de impact die non-compliance heeft op de banken en de private sector.
- SEOB benadrukt ook dat de wetgever (DNA) nauwer dient samen te werken met het IMF-team en AML-PIU aangezien vaker geconstateerd is dat de wetten aangeleverd bij de wetgever zodanig worden gewijzigd dat die het doel (eliminieren van aanbevelingen of het halen van een IMF-mijlpaal) voorbijschieten, bijvoorbeeld de BTW wet en de bankwet.
- SEOB ziet het aannemen van AML/CFT wet en de opstart van de tweede NRA als positief. Het is noodzakelijk dat beleidsmakers zich blijven committeren aan het Nationaal AML strategisch plan. Het is ook noodzakelijk AML/CFT toezicht en handhaving te versterken. De SEOB vraagt ook aandacht voor de immediate action waarbij het vermogen van "politiek prominente personen" vastgelegd wordt. Dit is een belangrijk actiepunt binnen het IMF-programma.
- SEOB pleit voor een transparantere en effectievere uitvoering van het sociaal programma, vooral omdat de koopkracht verder afneemt. Gezien de inflatie blijft aanhouden, is op te merken dat het geschatte aantal huishoudens dat in aanmerking komt voor een sociale uitkering blijft toenemen. Deze werd eerst geschat op 60.000 huishoudens. De SEOB benadrukt dat de effectiviteit en efficiëntie, alsook de uitgangspunten van het sociaal programma geëvalueerd moeten worden op korte termijn. Het sociaal programma dient wel zorgvuldig uitgevoerd te worden, zodat dit geen verdere druk legt op de inflatie die al hoog is. De SEOB beveelt ook aan dat er een nieuw huishoudbudgetonderzoek uitgevoerd wordt, waardoor de armoedegrens accurater bepaald kan worden.
- Bij voorkeur dienen incentives te worden verstrekt via het fiscaal systeem ter bevordering van een effectievere werking van het fiscaal systeem en voor de transparantie. Wij stellen voor te overwegen de belastingschijven te verruimen.
- De SEOB pleit voor het verbeteren van communicatie vanuit de overheid naar de samenleving toe over het sociaal programma alsook de aanpassingen in de BTW wet.
- Gezien subsidies op water en elektra verder worden afgebouwd, zal de inflatie hoog blijven in de komende maanden, ondanks een stabiele wisselkoers. In geval de maandinflatie voor resterende maanden van het jaar de huidige trend aanhoudt, schat de SEOB de inflatie voor eind-2023 op ongeveer 46%. Het IMF schat deze op 40%.
- De neerwaartse economische bedrijvigheid is een zorgpunt. De SEOB raadt aan het traject te continueren waarbij het bedrijfsleven met sectorontwikkelingsplannen komt. Deze kunnen uitgevoerd worden vanaf de groeifase van het herstelprogramma. Public-private partnerships dienen gestimuleerd te worden. Kredietfondsen zoals Surge en PKF kunnen effectiever ingezet worden ter ondersteuning van bedrijfsactiviteiten en vanwege de kredietbeperkingen die zijn opgelegd aan de banken. Suriname dient nu reeds na te denken over de groeifase van het herstelprogramma. De VSB/ASFA overheidscommissie voor sectorontwikkeling zal anticiperend op de groeifase langtermijn sectorale ontwikkelingsplannen moeten ontwikkelen met flankerend overheidsbeleid.

- De monetaire maatregelen die de CBvS heeft geïmplementeerd resulteren er mede in dat M0 verkraapt. Verwachtbaar is dat de rentes verder stijgen vanwege de verkrapping. Vanwege de verkrappende monetaire maatregelen wordt de SRD-kredietverlening beperkt, wat nadelig uitvalt voor het MKB. De SEOB vraagt aandacht voor het activeren en promoten van productie- en garantiefondsen die de lokale productie en het MKB moeten laten groeien. Voorts zal er door de overheid, het bedrijfsleven en de banken gesprekken opgestart dienen te worden, hoe de private sector (met name productie) in de toekomst beter ondersteund zal worden en Suriname zal stijgen op de Doing Business lijst.
- SEOB benadrukt dat het uitvoeren van het EFF-programma van het IMF uitdagend is. Inmiddels zijn de acties die onmiddellijke aandacht vereisen (“immediate actions”) uitgebreid en dienen deze uiterlijk december 2023 behaald te zijn. Het vergt enorme discipline en focus van de overheid en de CBvS om het programma uit te voeren.

www.seob.sr

secretary@seob.sr

